

DØR-rapport efterår 2015:

Den 6. oktober 2015
ks/gth/jm

Status quo i udsigterne for dansk økonomi

Konjunkturvurderingen

Den nyeste analyse af dansk økonomi fra Det Økonomiske Råds formandskab rummer ikke de store ændringer: Vækstudsigterne er sådan set gode, opsvinget er på vej, og det har det været længe. Men det er blevet mere usikkert om udsigterne holder, og den danske indenlandske økonomi følger ikke rigtig med udsigterne.

Det er således tankevækkende igen at støde på en økonomisk udsigt, der vækstmæssigt er bundet op på normalisering af den indenlandske efterspørgsel, dvs. forbrugs- og investeringsadfærden. Formandsskabet har - efterhånden gennem en årrække - peget på, at den værste krise er overvundet, og at der snart kommer gang i privatforbruget og erhvervenes investeringer igen. Og dermed gang i den økonomiske vækst.

Men igen og igen er denne normalisering udskudt, og spørgsmålet er, om det ikke med rapportens angivelse af udviklingen i BNP i perioden 2005-2015 (figur I.1.) er illustreret, at der er sket noget strukturelt med dansk økonomi. Figuren viser, at der siden 2010 er sket en afkobling mellem udviklingen i dansk økonomi og væksten på Danmarks eksportmarkeder. Det vil altså sige, at den danske økonomiske vækst ikke længere følger med, når der er fremgang på vores eksportmarkeder.

Akademikerne finder derfor, at der ligger en udfordring i at afdække, hvad der faktisk skal til for at opnå en fuld normalisering af dansk økonomi. Har krisen eventuelt sat spor, som forhindrer, at såvel virksomheder som borgere ser mere lyst på fremtiden? Måske er der brug for yderligere tiltag, for at virksomhederne i højere grad vil investere og husstandene i højere grad vil forbruge, så vi kan få løftet vækstraten?

Ikke pres på arbejdsmarkedet – og fortsat høj dimittendledighed

Som formandskabet påpeger, er der udsigt til, at den ventede produktionsfremgang vil bidrage til en bedring af arbejdsmarkedet og en stigning i beskæftigelsen. Akademikerne vil dog gerne kvittere for, at man i forlængelse heraf gør opmærksom på, at der endnu ikke er et betydeligt pres på arbejdsmarkedet, fx i form af mangel på arbejdskraft og flaskehalsproblemer, som eventuelt kan føre til lønpres eller tab af konkurrenceevne. Det gøres i rapporten klart, at der altid - uanset konjunkturerne - vil være segmenter på arbejdsmarkedet, der er præget af uddan-

nelsesmæssigt eller geografisk betinget mismatch mellem udbud af og efterspørgsel på arbejdskraft. I den nuværende situation er der altså efter formandskabets vurdering ikke tale om kapacitetsbegrænsninger af et omfang, der kan udgøre en trussel for økonomien som helhed.

Akademikerne vil i den forbindelse gerne pege på, at selv om der er tegn på, at opsvinget har bidt sig fast og beskæftigelsen er stigende, så er der desværre konkrete grupper, som endnu ikke har fået gavn af bedringen i økonomien. Det gælder ikke mindst gruppen af ledige dimittender, som fortsat har svært ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet. Det er fortsat situationen, at selv om der er en relativt lav ledighed for akademikere generelt (4,3 pct. august 2015), så er den stadig høj for dimittenderne (28,5 pct. august 2015). Dette gælder i øvrigt ikke kun i en dansk sammenhæng, idet det er en situation, som kan genfindes i en række europæiske lande.

Reform af dagpengesystemet

Formandskabet gentager i denne rapport de vigtigste pointer fra den meget grundige gennemgang af dagpengesystemet i rapporten fra efteråret 2014 og fremhæver igen, at dagpengesystemets primære funktion er at forsikre beskæftigede mod indkomsttab i forbindelse med ledighed – et synspunkt som Akademikerne deler fuldt ud.

Formandskabet peger endvidere på, at forsikringsaspektet i dagpengesystemet kan styrkes væsentligt ved at indføre en såkaldt "elitebilistordning" i forsikringen samt ved at gøre dagpengeperiodens længde konjunkturafhængig.

Akademikerne er enige med formandskabet i, at det er formålstjenligt at indføre en "elitebilistordning" i forsikringssystemet, idet det både vil styrke forsikringsaspektet og bidrage til at tiltrække og fastholde flere i forsikringen - særligt dem som i dag har et svækket incitament til at være medlem af forsikringen på grund af en lav dækningsgrad.

Vedrørende den konjunkturafhængige dagpengeperiode er Akademikerne principielt enig med formandskabet på det teoretiske plan, men det er vores vurdering, at en sådan model i praksis rummer så store vanskeligheder, at vi ikke mener, at man bør gennemføre en sådan model.

Formandskabet peger endvidere på, at en mulig lempelse af genoptjeningskravet bør ske som en generel lempelse og ikke i form af genindførelse af den gamle særregel, som var gældende før dagpengereformen i 2010. Akademikerne er enige med formandskabet på dette punkt.

Indkomstoverførsler med fokus på kontanthjælp

I rapporten peger formandskabet på en væsentlig principiel problemstilling, nemlig at overførselssystemet, såvel dagpengesystemet som kon-

tanthjælpssystemet, fungerer som en forsikring mod indkomstbortfald. Det øger velfærden både for dem, der bliver ramt, og for de personer der kun sjældent eller måske aldrig får brug for forsikringen. Formandskabet påpeger i denne sammenhæng, at relativt generøse indkomstoverførsler er et vigtigt element i den danske flexicurity-model, der skaber grundlaget for et fleksibelt og dynamisk arbejdsmarked med en lav strukturel ledighed.

Akademikerne er helt på linje med formandskabet i disse betragtninger og kan ikke anbefale, at man ændrer ved denne balance på det danske arbejdsmarked, idet det vil have yderst negative konsekvenser for det danske velfærdssystem.

Forskningens effekt på innovation og vækst som tema

Med det foreliggende forslag til finanslov for 2016 lægges der op til omfattende besparelser på de offentlige forskningsinvesteringer, således at man går fra at investere ca. 1,10 pct. af BNP i 2015 til ca. 1,01 pct. i 2016. Samtidig viser den seneste analyse fra Uddannelses- og Forskningsministeriet, at de private forskningsinvesteringer som andel af BNP er stagnerende, idet de i en årrække har ligget på ca. 2 pct. af BNP.

Forskning regnes generelt for en væsentlig driver for udvikling, innovation og vækst i virksomhederne, og de offentlige forskningsinvesteringer fungerer også som driver for de private forskningsinvesteringer. Den nævnte analyse viser, at 72 pct. af de virksomheder, som deltager i offentlige forsknings- og udviklingsaktiviteter, tilskyndes til at øge deres egne investeringer. Det kan altså få væsentlig betydning for økonomien, når ambitionerne for de offentlige forskningsinvesteringer sættes ned.

Akademikerne vil i lyset heraf gerne opfordre formandskabet til at foretage en temaanalyse af forskningens effekt på vækst og beskæftigelse og sætte konsekvenserne af faldet i investeringerne under lup.

Øget andel af løse ansættelser som tema

Akademikerne vil derudover gerne opfordre til, at formandskabet i en kommende rapport sætter fokus på den øgede fleksibilitet på arbejdsmarkedet og den stigende anvendelse af løse ansættelser. I dag er der tendens til, at stadig færre opnår en fastansættelse, mens virksomheder og offentlige institutioner i stigende grad benytter sig af løst ansatte såsom ansatte i midlertidige stillinger, freelancere og selvstændige konsulenter.

Det er umiddelbart svært at gøre op, om denne udvikling vil være en driver for vækst og føre til økonomiske fordele for dansk økonomi, eller om den vil føre til en uhensigtsmæssig udvikling på arbejdsmarkedet og ødelægge den danske flexicurity-model. Akademikerne efterlyser mere viden herom og foreslår en analyse af temaet.